

ЗЕНА ХЕНДЕРСЪН ДЕТЕТО, КОЕТО ВЯРВАШЕ

Превод от руски: А. Христова, 1985

chitanka.info

Никой не вижда как седя, отпуснала ръце с безгрижен израз на лицето; никой не знае каква ужасна задача ме измъчва. А и аз самата не мога да повярвам в това: такова нещо е просто невъзможно. И въпреки това трябва да разбера. Време имам предостатъчно! До два и петнадесет. Но стрелките на часовника ми като някакви ножици неумолимо режат минутите... Два без петнадесет. Какво ще правя, ако в два и петнадесет все още не съм успяла да се справя с Дизми? Ето я, седи до Донна, рядката ѝ косица е съвсем близо до блестящите гъсти къдрици на съседката ѝ...

Косите на Дизми! Видях ги, преди да видя лицето ѝ, в онова октомврийско утро, когато с въздишка приех в класа си четиридесет и петия ученик. Още от пръв поглед разбрах, че момичето е от бедно семейство, което се издържа едва ли не само от благотворителни помощи. Кой знае защо, но това личеше по косите. Беше спретната. Почти до болка. Кожата на ръцете и краката ѝ бе напукана, но по тях нямаше мръсни петна. Провисналата и избеляла синя рокля със следи от някакви фигурки край яката и шевовете бе изпрана, но неизгладена. Правите бели коси покриваха като безжизнено одеяло костеливото личице и падаха върху плещите на неравни кичури.

Учудих се, когато видях, че заедно с нея бе дошла и майка ѝ: обикновено в този район изпращат децата не по-далеч от автобусната спирка. Майката имаше източени китки на ръцете, дълга шия и продълговато лице; носеше панталони и избеляла блузка, забодена с топлийки вместо копчета.

— Дъщеря ми се казва Дизми Коуен — каза тя. — Още не е ходила на училище: отглеждахме в Юта зеле.

Докато записвах името, майката стоеше, прегърнала Дизми през раменцата. Най-сетне изяснихме всичко, което бе нужно (включително и обстоятелството, че ако училището не дава безплатен обяд на Дизми, тя няма изобщо да яде), и майката бутна момичето към мен...

— Слушай учителката — каза тя на дъщеря си и добави, обръщайки се към мен: — Учете я на истината, тя ми е много лековерна.

Дадох на Дизми молив и други принадлежности и ѝ предложих да се запознае със съучениците си, но тя седна и остана така, опъната и съвсем неподвижна. Най-сетне се разтревожих, отидох до нея и с печатни букви написах името ѝ върху жълтия лист за черновки.

— Това е твоето име, Дизми. Можеш ли да се опиташ да го напишеш? Аз ще ти помогна...

Дизми взе молива и го стисна в ръката си, като че ли държеше нож. Наложих се да подреда пръстчетата ѝ. И двете плувнахме в пот, докато изпишем името ѝ. Дизми не прояви никакви признаци на онази свенлива радост, която изпитват повечето от новациите, когато видят имената си, написани върху хартията. Момичето погледна разкривените букви, после мене. Усмяхнах ѝ се. Тя отново хвана молива като нож, приближи го до листа и продупчи хартията. С бързо виновно движение скри дупката и сви, глава между раменете си.

Отворих кутийката с цветните моливи.

— Опитай да нарисуваш нещо. Или се поразходи из класа, погледай какво правят другите деца.

До обяд Дизми стоя седнала на края на стола, изправена и неподвижна като ръжен. В междучасието тръгна след Донна към тоалетната, а после към площадката за игри. От чувство за дълг Донна стоя край Дизми през цялото време, като завистливо гледаше как другите играят. След междучасието, като мислеше, че не я гледам, Дизми прокара по листа две тънки линии с червения молив и дълго седя, очарована от това, което беше направила. Най-вероятно тя никога досега не бе пипвала цветен молив.

На обяда в трапезарията Дизми цяла минута гледа с ококорени очи купичката си, а после започна да гребе съдържанието ѝ с лъжицата. Ядеше бързо, едва не се задави.

След обяда Дизми надраска върху хартията три разкривени чинии, пълни с храна, и крива картонена опаковка от мляко с огромна сламка. С помощта на Донна тя хвана цветния молив и изрисува върху хартията, на която беше написано името ѝ, двете си първи букви: ДИ. Но З-то не се изви в нужната посока и момичето отново виновно прикри листа с рязко движение на ръката, напрегна се и стоя така до края на часа. Свикнала съм с деца, които се страхуват, когато идват в ново училище, но нищо подобно дотогава не бях виждала. Дизми не разговаряше, не се смееше, дори не плачеше, беше винаги нащрек, а в същото време майка ѝ ми беше казала, че е лековерно дете.

Е, ще видим какво ще стане по-нататък.

На другата сутрин, когато влязох в клас, най-напред потърсих с поглед Дизми. Тя стоеше в ъгъла между вратата и стената, притисната

от страни от Бени и Майкъл. Това трябваше да се очаква. И двамата — всеки за себе си — са способни момчета, всичко разбират от една дума и успехът им по различните предмети е много по-висок от средния. Но когато са заедно! Заедно те вършеха такива дяволии, каквито могат да измислят само момчета.

Май двойката не забеляза, че съм до тях. Застанах за минута зад гърбовете им, любопитна да разбере какво бяха намислили, за да мъчат Дизми.

— ... а това е електрическа хилка — важно каза Бени. — Специално за момичета.

— Ето, ти застана права на люлката — добави Майкъл. — А тази хилчица е специално за онези, които стоят прави на люлката. Знаеш ли колко боли от нея?

Дизми вдигна рамене и закри с трепереща ръка изкривеното си от страх лице.

— Аз не знаех... — започна тя.

— Разбира се, че не е знаела — строго казах аз. — Бени, Майкъл, марш по местата си!

Прегърнах напрегнатото телце на Дизми и през тънката рокля усещах колко е слабичка.

— Дизми, това са глупости — казах — електрически хилки няма, те просто те дразнеха. Макар че при нас наистина е забранено да се стои прав на люлките: можеше да паднеш и да се удариш. Ето, идва Донна, тя ще ти каже нашите правила. А на Бени и на Майкъл не вярвай, ако ти говорят най-различни дивотии. Те просто се шегуват.

— Най-добрият начин да се развличаш не е като разказваш небивалици — казах на двамата пакостници.

— Ние просто си играехме — отвърна Майкъл. В това време Бени изучаваше големия си пръст.

— Но Дизми не е знаела това — отвърнах му — и е взела думите ви за чиста монета.

— Ние просто си играехме — измърмори Бени, облизвайки пръста си.

Тази сцена се повтори още два пъти от началото до края. Най-сетне ги изгоних от клас и двойката с викове изчезна.

Полека лека Дизми започна да свиква. Научи бързо късите и дългите гласни и настигна другите при първите съгласни. Харесваше ѝ да рисува, аритметиката и четенето усвояваше по-бавно, но вярно, не забравяше наученото, както става с много от децата. Най-много от всичко обаче обичаше да слуша приказките, които им разказвах всеки ден. Дизми ги възприемаше не като останалите деца. Трудно ми е да обясня разликата. Докато разказвах, класът вярваше на приказката с цялото си сърце. Но щом млъкнех, децата я забравяха. Но не и Дизми! А с каква вяра играеше в нашите приказни постановки. Когато Дизми беше трол под моста, дори Бени побледня и избяга, забравил ролята си, а после отказа да се върне на сцената и да победи трола.

Но заради тази своя вяра тя вземаше за чиста монета всичко, което ѝ внушаваха Бени и Майкъл. Уроците си вървяха, приказките се смениха с разказите на Френк Баум.

Прочетохме първата книга от Баум и радостно се нахвърлихме върху „Вълшебникът от Оз“. И какво ли? Ето го, на страница 19. Написахме тази вълшебна дума на дъската и започнахме трепетно да разглеждаме. Истинска, жива вълшебна дума! Сега, за да станем магьосници, ни оставаше само да научим как се произнася тя.

Но точно тук беше цялата мъчнотия. Започнахме да изучаваме думата, разчленихме я на части: П-И-Р-З-К-Х-Г-Л. Знаехме всички букви, но в думата нямаше гласни, освен „и“, а как да се разчлени на срички една дума без гласни, ние не знаехме.

— Трябва да бъдете по-внимателни — за всеки случай предупредих децата. — Защото ако намерите вярното произношение, ще можете, както е казано тук, без да искате „да превърнете всеки човек в звяр, птица, риба или в още нещо друго, и обратно“.

— А как бихте го произнесли вие? — попита Донна.

— Не знам — въздъхнах. — Сега ще се наложи да го изговарям буква по буква всеки път, когато ми попадне в книгата. Може би ще се науча все пак. И тогава по време на тихите занимания ще ви превръщам във великденски яйца, за да бъде наистина тихо!

Децата със смях насядаха по местата си и се приготвиха за работа. Но преди това те всички старателно преписаха от дъската думата „ПИРЗКХГЛ“, за да потърсят помощта на родителите си. Всичко беше по старому: и смеха, и полувярата на повечето дечица във вълшебните свойства на думата, и съсредоточената сериозност на

Дизми, наведена над листчето и внимателно преписваща думата, шепнейки буквите...

Вчера беше влажно, студът проникваше до костите, макар че на небето нямаше нито едно облаче. В такъв ден никому не е приятно да играе на двора след обяда. Позволихме на децата да потичат и полудуват петнадесет минути, а останалата част от деня решихме да прекараме в стаите. Треперех, макар че бях с пуловер и палто; вятърът изглеждаше още по-студен заради яркото слънце. Извиках децата в клас. Шумът и глъчката постепенно се смениха с обичайния шум в час. Облекчено въздъгнах и се огледах.

— Къде е Дизми? — В отговор — пълно мълчание. — Някой знае ли къде е Дизми?

— Може би е отишла на голямата площадка? — предположи Тереза. — А там е забранено.

После чух кресливия смутен смях на Бени.

— Бени, Майкъл, елате тук! — Приблжиха се. Самата невинност. — Къде е Дизми?

Момчетата се спогледаха косо, Майкъл вдигна рамене, а Бени погледна големия си пръст и го пъкна в устата си.

— Какво направихте с Дизми?

— Ние... ние... — усетил строгите нотки в гласа ми, Майкъл уплашен се разплака.

— Нищо не сме направили! — извика Бени, извадил пръст от устата си и неочаквано храбро застъпвайки се за Майкъл — просто сложихме камъче върху сянката ѝ.

— Камъче върху сянката ѝ? — ръцете ми се отпуснаха.

— Да — храбростта на Бени стигна до тук и пръстът се върна обратно в устата... — Предупредихме я, че не трябва да се движи.

— Седнете — заповядах им аз. — Нали всички знаят правилата за поведение, когато не съм в клас? Ще се върна скоро.

На площадката за игри вятърът гонеше късове хартия. Завих към старото здание и я видях. С нещастен вид Дизми стоеше на едно място и краката ѝ все по-дълбоко затъваха в калта, която влизаше в скъсаните обувки. Върху сянката ѝ лежеше камъче.

— Дизми! — завиках аз. — Дизми!

Тя се разплака. Прегърнах я, опитвайки се да стопля с ръце малките ледени длани, като треперех заедно с нея и със свито от болка лице гледах сините ѝ сгърчени устни.

— Дизми, миличка! Това не е истина! Трябваше да се върнеш в клас: камъкът не може да задържи твоята сянка. Това не е истина.

Но Дизми ми позволи да я заведа в клас едва когато махнах камъчето от сянката ѝ.

До края на часовете класът тревожно мълча. Майкъл и Бени бяха загубили всякакъв интерес към занятията, седяха напрегнато по местата си, очаквайки бурята. Но аз мълчах. Бях им казала вече всичко, което можех да кажа, и от това нямаше никакъв резултат. Дори изпращането им при директора ги умири само за половин ден. Нещо повече, чувствувах, че аз самата започвам да вярвам в цялата тази глупост. Преди да отведе Дизми в клас, махнах камъка от сянката ѝ и при това чувствувах, че трябва да го махна. Дори сякаш усещах тежестта на сянката! Какво ще стане по-нататък?

В топлата стая Дизми скоро престана да трепери.

Майкъл и Бени тихичко прибраха столовете си, без да чакат напомняне, и мирно тръгнаха към гардероба. Застанаха до вратата и зачакаха, докато не разбраха, че нямам намерение нито да разговарям с тях, нито да се усмихвам, нито дори да се мръщя. После бавно тръгнаха към спирката на автобуса. Дизми мълчешком се изниза от стаята, сякаш че тя беше виновна за станалото. Не намери нито думи, нито усмивка за мен. Тръгнах да дежуря край автобуса.

Следващия, днешния ден започна както обикновено. Сутринта учихме добре, макар че в клас беше много шумно. В очите на Майкъл и Бени отново засияха дяволските огънчета. Дизми не ги и забелязваше. Ъглите на устните ѝ леко се вдигаха в едва забележима усмивка. Тя играеше весело с Донна и аз се успокоих.

Обядът свърши. Времето беше хубаво и излязохме на двора. Междучасието мина бързо, трябваше да се прибираме и да започнем приказката.

— Бени, — казах аз, влизайки в клас — забранявам ти да сядаш до...

И изтръпнах. Погледът ми се отпрати към Дизми. Тя ме погледна в очите спокойно и без всякакво вълнение, ъглите на устните ѝ се повдигнаха в едва забележима усмивка.

— Къде са Бени и Майкъл? — попитах аз.

— Казвах, че ще отидат на голямата площадка — измърмори Хенъри. — Те все там бягат.

— Да — потвърди Тереза, — те ходиха на голямата площадка, но се върнаха и се пързалиха по перилата на стълбите в старото здание, а това не е разрешено.

— Може би не са чули звънеца — предположи Донна. — Понякога край старата сграда той не се чува.

Погледнах Дизми и тя мен. Момичето се усмихна и неловко отмести погледа си.

— Е, няма да чуят приказката — реших аз. — И тъй като тази седмица закъсняват за втори път, ще трябва да стоят в Ъгъла на Самотата два пъти по-дълго.

Погледнах часовника си и започнах приказката, без да чувам нито една от думите, които казвах. Когато децата се заловиха с работата, тихо повиках Дизми при мен.

— Къде са Майкъл и Бени?

Тя пламна и сви слабичките си рамене.

— На площадката.

— Защо не дойдоха след звънеца? — попитах я.

— Не са могли да го чуят — ъгълчетата на устните на Дизми се повдигнаха. Потреперах.

— Защо?

Дизми не ми отговори, тя гледаше пръстите си, които мърдаха неспокойно край масата.

— Дизми, защо не са могли да чуят звънеца?

— Защото ги превърнах — каза тя, като вирна леко брадичката си. — В камъни.

— Превърнала си ги? — без да разбирам нещо, попитах отново аз. — В камъни?

— Да — отвърна Дизми. — Те са отвратителни момчета и аз ги превърнах.

— Но как? Какво си направила?

— Научих вълшебната дума — гордо отвърна тя. — Умея да я произнасям правилно.

— И става ли нещо? — попитах аз не вярвайки на ушите си.

— Разбира се. Та вие самата казахте, че трябва да стане. А мама ме научи да я произнасям. Тя ми каза също, че такива думи не бива да се пишат в детски книжки, опасно е. Ето, вижте.

Дизми взе от масата ми пресата за попиване.

— Хайде, стани на зайче! — извика тя. — П-И-Р-Р-Р-З-К-Х-Г-Л!

Видях малко сиво зайче, което миришеше бележника ми.

— Стани това, което беше — каза Дизми. — П-И-Р-Р-Р-З-К-Х-Г-Л!

Зайчето трепна и пресата се катурна на страни. Тя беше топла на пипане. От страх я изгървах.

— Но... но... къде са момчетата, Дизми? — Поех си въздух. — Знаеш ли къде са те?

— Май че още не съм забравила.

— Иди и ми ги донеси.

Дизми помълча малко, погледна ме, после каза:

— Добре.

Върна се и сложи на края на бюрото три мънички камъка! Да...

— Майче са тези — каза тя. — Всеки случай два от тези три камъка — съвсем сигурно. Само че не помня кои точно, затова взех и още един, за всеки случай. Те се страхуват. Аз ги превърнах в изплашени камъни.

— А нима камъните са живи? Нима те могат да се страхуват?

— Не зная — отвърна ми Дизми. — Но ако могат, то сигурно се страхуват.

Ето ги, върху моя зелен бележник върху бюрото. Два от тях са Майкъл и Бени. А аз не умея да казвам вълшебната дума. И никой не умее. Само Дизми и майка ѝ. В клас полека лека шумът се усилва, чувам го и разбирам, че трябва нещо да направя. И колкото може по-скоро.

— Дизми, ела тук — викам я и момичето идва до мен. — Скоро ще трябва да си тръгвате за вкъщи. Взemi тези камъни, излез в коридора и ги превърни обратно в Майкъл и Бени.

— Не искам — просто отвърща Дизми. Това дори не е отказ.

— Знам — казвам ѝ аз. — Но скоро звънецът ще удари. Не бива децата да закъснеят за автобуса.

— Но те са толкова лоши! — в очите на Дизми блестят сърдити огън-чета.

— Те се държаха лошо — съгласявам се с нея аз. — Но Майкъл и Бени вече дълго време са камъни. При това изплашени камъни. Сега те знаят, че ти можеш да им го върнеш и повече няма да те закачат. Хайде, изнеси камъните в коридора.

Тя упорито ме гледа в очите.

— Помниш ли, майка ти поръча да слушаш учителката си.

Трите камъка тракат в дланта ѝ. Дизми излиза и рязко тръшва вратата.

Седя и чакам бравата на вратата да се натисне отново.

Аз вярвам... Аз вярвам... Аз вярвам...

Публикувано в списание „Наука и техника за младежта“, брой
10/1985 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.